

PRO PUBLICO BONO MAGYAR KÖZIGAZGATÁS

2013. 2.

A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA

MIÉRT ÉPPEN A KÖZIGAZGATÁS?

*Az igazgatásszervezői szakma választásának motivációi
(kérdőíves felmérés a Közigazgatás-tudományi Kar hallgatói körében)*

fogják érteni, hogy a jegyzőnek nem egy személyt kell szolgálnia, hanem egy közösséget, nem egy személynek tartozik felelősséggel, hanem egy közösségnek, nem egy személy iránt kell elkötelezettnek lennie, hanem egy közösség iránt, a nemzet iránt és az ő akaratukat megtestesítő törvények, jogszabályok iránt. Ehhez pedig a testület által választott és határozatlan időre kinevezett jegyzői státuszra van szükség.

Vannak elkötelezett, értékes képviselők, akiknél meghallgatásra találhat szavunk. A politikusokba vetett ezen bizalmamat látszik alátámasztani egy immár klasszikus közgyűlési hozzászólás, amely így hangzott: „– Képviselő asszonynak így alulnézetből valóban vannak értékei.”

2013-tól nem csupán az önkormányzati törvény változtat a jegyző helyzetén. A járási hivatalok felállítása a hatásköri változásokon túl átrendezi a jegyzői jogállást is.

A gyámhivatali, okmányirodai és egyes szociális igazgatási ügyek a körzetközponti jegyzőktől a járási hivatalokhoz kerültek, ám a hatáskörök jó része a jegyzőknél maradt. Ma úgy definiálható, hogy a jegyző az egyik általános hatáskörű, elsőfokú, helyi államigazgatási szerv. Ezen jogállása, ha úgy tetszik, megosztásra került közte és a járási hivatal között. Különlegesség viszont, hogy a hatáskörök áttelepítésére a járási hivatalokhoz szinte teljes körűen a körzetközponti jegyzőktől került sor. A nem körzetközponti jegyzőktől kis túlzással csupán a szabálysértési hatáskör került el, valamint kevés szociális, gyámügyi és nem meghatározó jelentőségű kisebb államigazgatási hatáskör. Az azonban világosan látható, hogy mind önkormányzati, mind államigazgatási ügyekben lesz dolga – nem is kevés – a jegyzőknek.

Az új önkormányzati törvény a szakmai, törvényességi értékeket stabilan megjelenítő jegyzői szerepkört átpozícionálta. A határozatlan idejű testületi kinevezés és stabil státusz nem csupán a pártatlanság, a semlegesség biztosító volt, de az önkormányzati rendszer demokratikus és törvényes keretek közt történő működésének egyik fontos záloga is. A helyi hatalom ellensúlya, lelkiismerete is volt – pozitív értelemben – a jegyző szakmai, törvényességi mozgásteréből eredően.

Most szilenciumra vagyunk kényszerítve, megalkuvásra és gyávaságra. Ma csak az a jegyző bátor, aki készül az ajtót becsukni maga után.

Ezekben a kérdésekben a jegyzők egységes fellépésén túl, számítunk a közigazgatás-tudomány jeles képviselőinek kiállítására is. Közös erővel és érveléssel lehet és kell a döntéshozó politikusokat meggyőzni a módosítás szükségességéről.

A közigazgatás, a tisztviselői hivatás, mint választható életpálya elsősorban a Nemzeti Köszöntő Egyetem megalakulásával került a pályaválasztó fiatalok látókörébe. A hallgatók a közigazgatást viszonylag jó megélhetést biztosító, érdekes, változatos és széleskörű munkalehetőséget adó „örök” szakmának tekintik, melyben hosszú távon képzelik el életpályájuk alakulását. A két különböző évben végzett felmérés eredményeinek elemzése alapján azonban ezen a Karon is észrevehető, hogy a hallgatók körében egyre nagyobb számban jelennek meg olyanok, akik a jelentkezéskor nem feltétlenül tudják, hogy mi is az a közigazgatás és nem is feltétlenül a közigazgatásban képzelik el folytatni szakmai életüket. Választási motivációik között új tényezőként jelenik meg, hogy a KTK-n magasak a keretszámok, viszonylag alacsonyok a felvételi pontszámok és nagyon vonzó az államilag támogatott helyek magas száma is. A sikeres pályaválasztás érdekében fontos lenne elérni, hogy ez utóbbi szempontok helyett inkább a szakma iránti elhivatottság kialakulását biztosító feltételek, azaz a megfelelő pályaismeret, a reális önismeret, a pályaválasztási érettség (a határozott életcél), az egyéni értékrendszer, az értékorientáció valamint a saját és a pályaadottságok összeegyeztetése vezérelje a felsőoktatásban továbbtanulni igyekvőket az életpályául kitűzött szakmájuk kiválasztásakor.

• • • • •

BEVEZETÉS, AZ EMPIRIKUS KUTATÁS HÁTTERE

Közismert tény, hogy Magyarországon a rendszerváltást követően a 2000-es évek közepére a felsőoktatásban tanuló hallgatók száma négyszeresére nőtt,¹ majd az Európai Unióhoz való csatlakozás, a bolognai rendszerű képzés bevezetése még tovább bővítette a tömeges diplomaszerezés igényét és lehetőségét az országban.

A 20. század végére világossá vált, hogy az alacsony iskolázottság nemcsak bérhátrányt, hanem a munkanélküliség magasabb kockázatát is magában hordozza. Az emberek többsége a tanulás értékét a jobb megélhetés, a magasabb társadalmi státus lehetősége szempontjából ítéli meg. A magasan iskolázottnak általában magasabb az életműködésük, a társadalmi

¹ Oktatási adatok, 2011/2012. Statisztikai tükrök. KSH. 2012/23. VI. évf. 23. sz. 1-5.

presztízsük és összehasonlíthatatlanul nagyobbak az érvényesülési lehetőségeik.² Ráadásul bizonyos szakmákban már csak felsőfokú minősítés birtokában lehet elhelyezkedni, vagyis a diploma a munkaerőpiacon való érvényesüléshez már szinte alapkövetelménnyé vált.

Felmerül azonban a kérdés, hogy mit és hol tanuljanak a fiatalok?

A lehetőségek bőségesek, azonban jelenleg nincs biztos szakma és diploma, a XXI. század munkavállalójának egyik legfontosabb tulajdonsága a megújulás képessége. Mindezt okozhatja a munkaerőpiac instabilitása, a bizonytalanná vált foglalkoztatás, de az értelmiségi szakmák folyamatos átalakulása, gazdagodása és a szakmaváltoztatás igényének fokozódó megjelenése is. Nehéz ma megtalálni az egyén számára ideális és a munkaerőpiacon is igényelt és elismert foglalkozást.

A felsőoktatásban továbbtanulni szándékozók előtt álló egyik lehetséges pálya a közigazgatás. Azonban a közigazgatás, az igazgatásszervezői szak nem tartozik a „divatszakmák” közé, a felsőoktatásban továbbtanulni szándékozó fiatalok keveset tudnak erről a szakmáról. 2011-ben a II. Magyar Zoltán Konferencián Kiss Norbert megfogalmazásában hangzott el, hogy „a felsőoktatás képesítési nomenklatúrájában, a pályakövetési és rangsorolási kimutatókban marginális a közigazgatási pálya súlya”.³ A közigazgatás, a tisztviselői hivatás választható pályaként, szakmaként sokáig nem volt jelen a fiatalok előtt, ezért vált fontossá a pályaválasztók számára egy világos képzési-nevelési folyamat megjelölése, ami a közigazgatási pályára vezetheti őket. A Nemzeti Közzolgálati Egyetem megalapításának célja éppen az volt, hogy a közigazgatás összehangolt és tervezett utánpótlásképzésének bázisintézményévé váljon, s általa megvalósuljon a tisztviselői életpálya programozásában stratégiai kérdésként kezelendő feladat, a felsőoktatásban történő közzolgálati pályaaorientáció.

A 2012-es év oktatáspolitikai intézkedései, a felsőoktatást érintő kormányzati döntések nyomán a NKE, s azon belül a Közigazgatás-tudományi Kar a felsőoktatásba készülő fiatalok körében egyre nagyobb érdeklődésre tett szert. Az NKE karai számára 2013-ra is biztosított magas felvételi keretszámok, s azon belül az államilag támogatott helyek magas száma⁴ minden bizonnyal tovább növelik az egyetem népszerűségét a továbbtanulni szándékozók körében. Felvetődhet azonban a kérdés, hogy valóban a közigazgatási pálya megismerésére való törekvés, a köztisztviselői hivatás iránti elkötelezettség, a nemzet szolgálatának vágya, a közigazgatási pálya presztízse, vonzereje, vagy pedig a kedvező bejutási feltételek az okai annak, hogy jelenleg sokan igyekeznek bekerülni az NKE karaira?

Jelen tanulmány a közigazgatási pálya választási motivációinak témájában 2009-ben és 2012-ben a Közigazgatás-tudományi Kar hallgatói körében végrehajtott kérdőíves felmérések eredményeinek rövid összegzését tartalmazza. A két vizsgálat eredményei összehasonlításának célja annak feltárása volt, hogy a két időszak között lezajlott szervezeti változások (2009-ben még Budapesti Corvinus Egyetem kara, 2012-ben az „új egyetem” létrejötte) ha-

tottak-e – és ha igen mennyiben – a közigazgatási felsőoktatásba jelentkezők pályaválasztási motivációjára, az igazgatásszervezői szakmával szembeni hozzáállásukra.

A KUTATÁS SORÁN MEGFOGALMAZOTT KÉRDÉSEK

A magyar felsőoktatásban a közelmúltban lezajlott változások (az egyetemi integráció, a bolognai oktatási rendszer bevezetése, a felvételi keretszámok változása, az állami támogatás átalakulása stb.) a továbbtanulni igyekvő fiatalokat a felsőoktatásról, a diplomaszerezés szükségességéről, életpályájuk tervezéséről, a viszonylag jó megélhetést biztosító szakma kiválasztásáról való gondolkodásuk erőteljes megváltoztatására készítethette.

Mennyire fontos ma a diploma? Milyen szakmák, szakirányok biztosíthatnak jó megélhetést a jövőben? Hogyan gondolkodnak ma a fiatalok a felsőoktatásban való továbbtanulás szükségességéről? Milyen szempontok alapján választanak a különböző szakmák és a különböző felsőoktatási intézmények között? Az NKE Közigazgatás-tudományi Karára jelentkezőket mi motiválja a közigazgatási szakma választására? Milyennek látják az igazgatásszervező hallgatók jövőbeli szakmai életpályájuk alakulását? Élethivatássá alakulhat-e a köz szolgálat vagy csak „parkolópályát” jelent a hallgatók számára a KTK?

Ezekre a kérdésekre igyekszik a tanulmány választ találni a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Karán tanuló hallgatók véleményének elemzésével.

A KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS SZERVEZÉSE, A VÁLASZADÓK ÖSSZETÉTELE

A 2009/2010-es tanév első félévében végrehajtott kérdőíves felmérés során elért 26,2%-os visszaérkezési arány (76 fő levelezős és 74 fő nappali tagozatos válaszadó) kismértékben növekedett a 2012 októberében megismételt felmérés idejére (32,0%): ekkor összesen 234 db kitöltött kérdőív érkezett vissza és a válaszadókon belül az arány eltolódott a nappali tagozatos hallgatók felé (72,2%). Mindkét évben az alapképzésben résztvevő nappali tagozatosokon belül az első évfolyamosok, a levelező tagozaton belül pedig a másodévfolyamosok voltak döntő többségben. A válaszadók nem szerinti összetételét tekintve mindkét időpontban a női hallgatók voltak aktívabbak, 2009-ben a válaszadók 89,3%-át, 2012-ben pedig a 77,8%-át tették ki. Életkoruk terjedelme (*R*) 42 év volt, 18 évestől 60 éves életkorig szóródott, átlag-életkoruk a hallgatók összességét tekintve (*SD*) 23,3 év volt.

A KÉRDŐÍV KÉRDÉSEIRE ADOTT VÁLASZOK

A szakmaválasztás ideje

A felsőoktatásban való továbbtanulást illetve a szakmaválasztás idejét tekintve eltérés tapasztalható a nappali és a levelező tagozatra járó hallgatók között. A felmérésben részt vevő nappali tagozatos hallgatók döntő hányada (2009-ben 75,7%-a, 2012-ben 61,2%-a) az érettségi évét jelezte meg. Ez a válasz fiatal korukat tekintve nem meglepő, hiszen még a középiskolások is viszonylag kevés tapasztalattal rendelkeznek a munkáról, a munkaerő-piacról, szakmaválasztá-

2 Nagy József (2000): *XXI. század és nevelés*. Osiris Kiadó, Budapest.

3 Kis Norbert: Közigazgatási humánpolitika – tisztviselői életpálya. II. Magyar Zoltán Emlékonferencia: A közzolgálati életpálya – Életpályakérdések a közzolgálat egyes területein. 2011. március 24. BCE KIK Magyar Zoltán Szakkollégium. www.kozszov.org.hu/dokumentumok/.../kis_norbert-r.doc

4 1671/2012 (XII. 27) Kormányhatározat a 2013-ban a közigazgatási rendészeti, katonai és nemzetbiztonsági felsőoktatásban felvehető államilag támogatott és önköltséges hallgatói létszámról. Magyar Közlöny 2012. évi 179. szám

sukban erőteljesen befolyásolják őket az aktuális divatszakmák, a lehetséges szakmai irányokra vonatkozó tanácsokra pedig leginkább csak a szüleiktől, tanáraiktól számíthatnak.

A szakmáról való döntés idejét tekintve teljesen más a helyzet a levelezős hallgatók esetében. Ennek nyilvánvaló oka, hogy ők már jellemzően idősebb, több élet- és munkatapasztalattal rendelkező, a szakmát, a munkaerőpiacot és a saját képességeiket jobban ismerő, határozottabban kialakult érdeklődési körrel rendelkező emberek. A válaszadó levelezősöknek jóval kisebb hányada (18,4%-a) döntött a közigazgatási szakma mellett az érettségije évében, a többiek egyéb időpontokban, jellemzően néhány, leginkább a közigazgatási szakmában képzés nélkül eltöltött év után választották az igazgatásszervezői szakirányt felsőoktatási tanulmányaik helyszínéül. A képzés megszerzése számukra elsősorban a munkahelyük megtartásának illetve a munkahelyi ranglétrán való továbblépésnek a feltétele volt.

A felsőoktatás, a közigazgatási szakma és a Kar választásának okai (nyílt végű kérdések)

A kérdőív külön kérdésekben kérdezett rá a felsőoktatásban továbbtanulás, a közigazgatási szakma és a konkrét egyetemi Kar választásának okaira.

A felsőoktatásban való továbbtanulás okai kissé eltérő említési gyakorisággal és sorrenddel, de gyakorlatilag megegyeztek a két kutatási időszak válaszadói esetében. A felsorolt okok az említések gyakorisága szerint:

- ma a diploma elengedhetetlen a jó megélhetéshez, az érettségi kevés az érvényesüléshez
- diplomával jobbak az elhelyezkedési lehetőségek és szélesebb a szakmaterületek közötti választási lehetőségek köre
- a felsőfokú végzettség jobb megélhetést, magasabb fizetést, jobb életszínvonalat biztosít
- büszkeség, a társadalmi elismertség utáni vágy (a diplomások közé tartozás felemelő érzése)
- tudásvágy, szakismeretszerzés és -bővítés igénye (a gimnázium nem ad szakmát), a tanulás szeretete
- munkavégzés helyett inkább tanulás: „még nem akarok dolgozni” (érdekeség: 2009-ben még felmerült az ingyenes tanulás lehetőségének kihasználása is, mint motiváció)
- a család többi tagja is diplomás, bizonyítás a családnak, volt tanároknak illetve a főnöknek
- a munkahely megtartásához követelmény a diploma (diplomaszerzés kényszere, elsősorban levelező tagozatosok válasza)
- munkahelyi előrelépés, magasabb beosztásba (s ezáltal magasabb bérkategóriába) kerülés (elsősorban levelező tagozatosok válasza)
- csak 2009-ben felsorolt okok: elhivatottság, a szakma szeretete, a gyakorlati tudás mellé elméleti tudás szerzése, illetve az egész életen át tartó tanulás követelménye.

A közigazgatási szakma választásának okai is nagyjából megegyeztek a két kutatási évben. A hallgatók leginkább a könnyű és széles körű elhelyezkedési lehetőség reményében választották közigazgatási szakmát hivatásukul, megítélésük szerint: „ez egy örök szakma”, „hosszú távú munka”, „biztos, stabil állás”, „közigazgatási dolgozókra mindig szükség lesz”.

A szféra legfőbb pozitívumaként a „pálya kiszámíthatóságát”, a kötött szabályok által nyújtott nagyobb biztonságérzetet jelölték meg: „életpálya-program”, „jövőkép”, „világos és egyértelmű előmeneteli létra”.

Elsősorban a nappali tagozatosok körében volt jelentős a szülői-rokoni példa (ők is a közigazgatásban dolgoznak), az ismerősök javaslatának hatása a szakmaválasztásban.

Érdekeség, hogy míg 2009-ben a szakma iránti érdeklődés még első helyen állt a szakmaválasztás okai sorában, addig a 2012-es felmérésben részt vevők már csak negyedik helyen említik a „jogágak, irodai munkakör, adminisztrációs tevékenység, államigazgatás, politika, emberekkel való foglalkozás” iránti érdeklődést, mint a közigazgatási szakma választásának indokát.

Sok hallgató említette a közigazgatási szakma vonzó tulajdonságaként a „sokszínű, változatos, érdekes és hasznos munka” végzésének lehetőségét.

A közigazgatással korábban már munkakapcsolatba kerülő hallgatók a szakmában maradás, a munkahelyi továbblépés illetve egy adott közigazgatási szervvel kötött tanulmányi szerződés léte miatt választották az igazgatásszervezést szakmájukul.

Többen személyes tulajdonságokat jelöltek meg szakmaválasztásuk indokául: elhivatottság, kötelességtudat, rendszeret, pontosság, precizitás, a haza szolgálatának vagy éppen „a szülőfalu élhetőbb településsé tételének” célja.

A Közigazgatás-tudományi Kar választásának okai némiképp eltértek a két kutatási időszakban, aminek természetes oka, hogy a Kar 2009-ben még a Budapesti Corvinus Egyetem, 2012-ben viszont már a Nemzeti Közszolgálati Egyetem részét képezte.

2009-ben arra a kérdésre, hogy miért a Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás-tudományi Karát választották továbbtanulásuk helyszínéül, a válaszadó hallgatóknak több mint fele (53,4%) magának a Corvinus Egyetemnek a „jó hírnevét”, „presztízsét”, „kiadott diplomáinak hazai és nemzetközi elismertségét” említette első helyen. Tehát nem konkrétan a Kar, hanem elsősorban az Egyetem hírnevére utaltak, de a másodikként leggyakrabban említett (28,8%) „magas színvonalú szakmai képzés”, a „jól felkészült, szakértő előadók” és a „sokoldalú tudás közvetítése” válaszok azt mutatták, hogy közvetlenül a Kar tevékenységének társadalmi elismertsége sem hagyott kívánnivalót maga után.

2012-ben ugyancsak megjelent a „rég egyetem” presztízsének indoka a kar választásában, de ekkor már inkább az újdonság ereje, az „új egyetem” iránti kíváncsiság és az egyetem lendő presztízsébe, jó hírnevébe vetett hit vonzott többeket erre a területre. Ebben az évben azonban az intézményválasztási okok sorában ez az ok csak az ötödik helyen szerepelt az említések gyakorisági sorában.

Hallgatóink intézményválasztási döntésében mindkét évben nagy súllyal (2012-ben elsődleges helyen!) szerepelt az intézmény lakóhelyhez való közelsége, illetve a távolabbról érkezők körében a budapesti oktatási helyszín. Budapest tekintetében az intézmény könnyű megközelíthetősége, a munkaerőpiacon való könnyebb elhelyezkedési, valamint a fellelhető kulturális és szórakozási lehetőségek nagyobb száma jelentett fontos vonzerőt több, döntése meghozatalában bizonytalan jelentkező számára. (2012-ben a Kar választási

indokai között megjelent, hogy igazgatásszervező szak gyakorlatilag már csak az NKE-n végezhető, vagyis a választás adott).

2009-ben magas arányban játszott szerepet az intézményválasztásban azon ismerősök javaslata, ajánlása is, akik korábban ezen a Karon szereztek diplomájukat. Ez mindenképpen pozitívnak volt értékelhető a Kar szempontjából, hiszen az ilyen ajánlások egyfajta elégedettségi visszajelzést is jelentenek az intézmény tevékenységével kapcsolatban. (2012-ben az említések között jóval kisebb számban fordult elő az ismerősi ajánlás mint az egyetemi karválasztásának oka.).

2009-ben többeket éppen a Kar által hirdetett és felvállalt „generalista” szakemberképzés ígérete fogott meg, néhányan (3%) említették, hogy bár jogi pályán szeretnének majd dolgozni, mégsem valamely egyetem jogi karát választották, mert a Közigazgatás-tudományi Kar a jogi ismereteken felül szélesebb körű szakmai ismeretekkel is ellátja hallgatóit, az általa kibocsátott diplomát versenyképesnek ítélték meg nem csak a köz-, hanem a magánszférában is.

A Kar jó kommunikációs, promóciós tevékenységét mutatja, hogy a felvi.hu-n ill. a minden évben megrendezett kari nyílt napon látottak-hallottak is többeket meggyőztek intézményünk választásának helyességéről (6,8%).

A Kar számára kedvezőnek értékelhető válaszok mellett a felmérésben megjelentek kevésbé pozitívnak tekinthető intézményválasztási indokok is, melyek aránya 2012-re jelentősen növekedett.

2009-ben a „kevés helyen van ilyen szak”, az „ide volt elég a pontszámom” mellett, néhányszor említették a hallgatók a „humán beállítottságú vagyok” és az „ebben az intézményben nincs matematika felvételi, sőt matematika tantárgy sem” válaszokat is, melyek nem igazolják egyértelműen a megalapozott, felelős és valóban a személyes érdeklődési körnek megfelelő, a szakma iránti elköteleződést mutató pályaválasztási gondolkodást.

2012-ben ugyanezek az indokok meglehetősen előkelő helyre kerültek az intézményválasztás okai rangsorában, mind a „humán beállítottság”, mind pedig az „alacsony felvételi ponthatár” jelentős szerepet töltött be sok hallgató egyetemválasztásában.

Hasonlóan kevésbé pozitívnak tekinthető a Közigazgatás-tudományi Kar szempontjából a 2012-ben megjelenő új egyetemválasztási szempont, miszerint többen azért jelentkeztek a hallgatók közül az NKE-re (és azon belül a KTK-ra), mert ezen az egyetemen illetve karon voltak magasak a felvételi keretszámok, viszonylag alacsonyak a felvételi ponthatárok és ez a szak (igazgatásszervező) államilag támogatott szak, ami sok hallgató pályaválasztásában játszott döntő szerepet.

A pusztán anyagi okok vagy a könnyebb bejutás lehetősége miatt történő egyetemi karválasztás ténye nem biztosítja egyértelműen, hogy minden igazgatásszervező hallgató az érdeklődésének és képességeinek megfelelő tanulmányokat folytat és a diploma megszerzése után is hosszú távon a közigazgatásban kívánja folytatni pályáját.

A felsőoktatás, a közigazgatási szakma és a Kar választásának okai (zárt végű kérdések)

A fentebb elemzett nyílt végű kérdések után a közigazgatási szakmára vonatkozó különféle állítások ötös skálán való értékelésével fejezhették ki a hallgatók a felsőoktatásban való to-

vábbtanulás szükségességéről és a közigazgatási szakmáról való elképzeléseiket. Az állításokra adott „osztályzatok” megerősítették, igazolták, s mintegy szintetizálták a megelőző, nyílt végű kérdésekre adott válaszokat. (1: egyáltalán nem játszott szerepet... 5: nagyon fontos volt döntésemben)

Az „a mai bizonytalan gazdasági helyzetben csak a minél több tanulás biztosíthat stabil jövőt” állítással való egyetértés 2009-ben adott 4,28-as, 2012-ben adott 4,22-es átlagpontszáma újfent azt sugallja, hogy az emberek egyre inkább kezdik felismerni, hogy a mai világban megszűnt az élethosszig tartó foglalkoztatás luxusa. Ma már mindenkinek saját magának kell gondoskodnia az élethosszig tartó alkalmazhatóságról, aminek egyetlen eszköze az élethosszig tartó tanulás, a sokoldalú, a „sokirányú tehetséggel rendelkező” munkavállalói szerep kifejlesztése (Friedman, 2005).⁵

A határozott, tudatos és felelős gondolkodás szükségességének, a karriertervezés fontosságának, a tanulás értéke felismerésének és elismerésének irányába történő elmozdulást sejtet, hogy válaszadó hallgatóink pályaválasztási döntéseiben szinte egyáltalán nem játszottak szerepet a „mindegy volt, hogy hova vesznek fel csak ne kelljen még dolgozni mennem” (2009: 1,18 2012: 1,31), a „mindegy volt, hogy hova vesznek fel csak diplomát szerezzek, később majd válthatok még pályát” (2009:1,49 2012: 1,81), vagy a „más szakmát választottam, de végül ide vettek fel” (2009: 1,35 2012: 1,66) állítások.

Kicsit magasabb pontértéket kapott (2009: 2,4 2012: 2,85) a „kizárásos alapon választottam ezt a pályát, mérlegelve, hogy mely tárgyakból voltam jó középiskolában” állítás szerepe a szakmaválasztásban, de az „ezt a szakmát könnyű megtanulni, nem kell hozzá túlzott erőfeszítés” állítás nagymértékű elutasítása (2009: 1,5 2012: 1,69) is pozitívnak értékelhető. Az alacsony pontértékek tompítják a nyílt végű kérdéseknél fellelhető „humán beállítottság” és az „alacsony felvételi ponthatárok miatti könnyű bejutás lehetősége”, mint a Kar választását okozó jellemzők keltette negatív érzéseket.

Napjainkban szinte közhelyként emlegetett tény, hogy diploma nélkül ma már nehéz boldogulni a munkaerőpiacon, nincs könnyen megtanulható szakma, csak magas fokú szakértelemmel, speciális tudás birtoklásával lehet kitűnni a versenyben, ezért fontos, hogy olyan szakmaterületen induljon el a fiatal, amin később is élvezettel dolgozik majd, ahol később még tovább tud fejlődni. A „közigazgatási szakterületet érdekesnek tartom, és ebben szeretnék később elhelyezkedni” állításra 2009-ben adott magas pontérték (4,1) szerint a KTK hallgatói pályaválasztási döntésük meghozatala előtt igyekeztek minél több ismeretet szerezni a közigazgatási szakmáról, meggyőződtek róla, hogy valóban megfelel-e az érdeklődésüknek, vagyis olyan terület-e, ahol végzés után szívesen elhelyezkednének. Sajnálatos, hogy az erre az állításra adott pontérték 2012-re 3,3-ra esett vissza, ami viszont éppen ellentmond az előző pozitívnak minősíthető megállapításnak, mivel azt sugallja, hogy az elmúlt néhány évben a karriertervezésben éppen hogy csökkent a tudatos, a valóban az érdeklődési körnek megfelelő szakmaválasztás szerepe, és egyre inkább előtérbe kerül a „papír” mindenáron és

5 Friedman, T. L. (2006): *És mégis lapos a Föld. A XXI. század rövid története*. HVG könyvek, Budapest.

lehetőleg minél könnyebb módon történő megszerzésének célja, a könnyebb diplomaszerezési lehetőségek felé történő elmozdulás.

A „más szakmát választottam, de végül ide vettek fel” állításra adott, mindkét évben alacsony (bár romló) osztályzatok (2009: 1,35 2012: 1,66) ugyanakkor pozitívnak tekinthetők, hiszen azt sugallják, hogy jelenleg viszonylag még kevesen vannak a „kényszerpályás” hallgatók, akik érdeklődés hiányában lemorzsolódhatnak, vagy későbbi pályaelhagyóként „felesleges” erőforrásokat kötnek le a közigazgatási képzésben. (A Kar számára külön kihívást jelenthet a közigazgatási szakma megszerettetése és ezen hallgatóknak a közigazgatási pályán tartása).

Az „a szüleim, rokonaim is ezen a pályán dolgoznak” állítás mindössze 1,74 illetve 1,71-es, valamint a „szüleim, rokonaim, tanárait, barátait javasolták ezt a pályát” állítás 2,43-as és 2,60-os osztályzata szerint feltételezhető, hogy manapság a szülők befolyása már jóval kisebb mértékben érvényesül a fiatalok pályaválasztási döntéseiben, mint régebben. Ebben szerepet játszik a foglalkozások számának bővülése, a különböző szakmákról való könnyebb ismeretszerzés lehetősége és a saját érdeklődési kör figyelembevételének nagyobb lehetősége a pályaválasztás során. A fiatalok manapság sokkal szabadabbak, mint szüleik voltak, többféle szakma, szakirány közül választhatnak, egy érdekes szakma megszerzése vagy egy kedvezőbb munkalehetőség elérése reményében könnyebben változtatnak lakóhelyet, kevésbé helyhez kötöttek.

A kérdőív egy további részében a hallgatók azt a feladatot kapták, hogy néhány állítást soroljanak be egy skálán az ’egyáltalán nem értek egyet’ kategóriától a ’teljesen egyetértek’ kategóriáig.

A hallgatók döntő többsége (2009: 97,9 %, 2012: 92,3%) egyetértett (az „egyetértek” vagy a „teljesen egyetértek” kategóriát jelölte meg) azzal az állítással, hogy a „Közigazgatás-tudományi Karon szerzett diplomának magas a presztízse”, valamint azzal az állítással is, hogy a „közigazgatási szakma örök, mindig lesz rá kereslet a munkaerőpiacon” (2009: 91,1% 2012: 89,6%).

Azokkal az állításokkal már kevésbé értettek egyet a hallgatók, miszerint „ezzel a diplomával könnyen fogok állást kapni” (2009: 75,5% 2012: 81,5%) valamint, hogy „ez a szakma biztos megélhetést, jó anyagi lehetőségeket biztosít” (2009: 79,6% 2012: 71,6%). A diploma presztízisének, hírnevének magas értéke köszönhető annak a korábban már említett ténynek, hogy 2009-ben a Budapesti Corvinus Egyetem hazai és nemzetközi elismertsége, egyetemi rangsorokban elfoglalt előkelő helye javította az egyes karok diplomái értékének megítélését is, a 2012-es évi még magasabb egyetértési arány pedig a Nemzeti Közszerződési Egyetemnek előlegezi meg a magyar felsőoktatási intézmények között elfoglalt előkelő helyet. A munkaerő-piaci helyzet ismeretét, az arról való reális gondolkodást fejezik ki a bizonytalanabb elhelyezkedési elképzelések, ugyanakkor a még mindig kedvezőnek mondható egyetértési arányok azt mutatják, hogy a hallgatók bíznak abban, hogy egy, a munkaerőpiacon versenyképes diploma birtokában, felsőfokú végzettséggel mégiscsak könnyebb lesz biztosítani a mindennapi megélhetést, az elfogadható életszínvonalat.

A hallgatók egyre inkább felismerik azt is, hogy a diploma megszerzése ma már nem biztosít élethosszig tartó foglalkoztatást, azaz további ismeretbővítésre, folyamatos tanulásra lesz szükség az egyetem elvégzése után is. Hallgatóink többsége ezt a továbbképzést a köz-

igazgatási szakmán belül képzeli el. 2009-ben még a válaszadók 60,6%-a, 2012-ben már csak 54,5%-uk nem értett egyet azzal az állítással, hogy „emellé a diploma mellé tanulni kell még egy másik szakmát is, hogy biztosítva legyen a jövőm”.

A Kar megjelölése a felvételi lapon és a diplomaszerezés utáni elhelyezkedési tervek

A közigazgatási szakma választásában való határozottság szintjét mutatja az is, hogy nappali tagozatos hallgatóink hányadik helyen jelölték felvételi lapjukon a Közigazgatás-tudományi Kart. (A levelezős hallgatók gyakorlatilag 100%-os első helyes jelölésének oka, hogy a költségtérítéssel járó képzésbe jelentkezők célirányosan, határozottan a választott (vagy már folytató) szakmának megfelelő képzést nyújtó intézménybe adják be jelentkezésüket.)

A nappali tagozatos hallgatók nagyobb döntési bizonytalanságát, határozatlanabb pályakeresési próbálkozásait mutatja, hogy a válaszadó hallgatóknak csak mintegy háromnegyede (2009-ben 74,3%-a, 2012-ben 75,1%-a) jelölte első helyen a felvételi lapján a KTK-t. A Kart nem első helyen megjelölők közül mindkét évben legtöbbször a jogi irányt preferálták (ELTE ÁJK, Károli Gáspár Református Egyetem, Pázmány Péter Katolikus Egyetem) illetve a Corvinus Egyetem karaira jelentkezték első helyen, de a Debreceni Egyetem, a Budapesti Műszaki Egyetem, a Budapesti Gazdasági Főiskola valamint a SOTE és az ELTE különböző karai, 2012-ben pedig az NKE más karai is szerepeltek felvételi lapjaikon. A KTK számára külön kihívás, hogy ezeket az elsősorban más pályára készülő hallgatókat is meggyőzze arról, hogy jó helyre kerültek, és megszerettesse velük a közigazgatási szakmát.

A szakma iránti elköteleződés mértékét mutatja, hogy hallgatóink *a diplomaszerezést követően a közigazgatási szférában kívánnak-e elhelyezkedni*. Az erre vonatkozó kérdésre, 2009-ben a hallgatók 85,3%-a, 2012-ben már csak 73,7%-a válaszolt határozott igennel. Természetesen a levelezős hallgatók nagymértékű határozottsága mellett a nappali tagozatosok jóval bizonytalanabbak voltak, 2009-ben a hallgatók 16,2%-a, 2012-ben 18,8%-a még nem tudta határozottan eldönteni hol fog majd munkát keresni az egyetem elvégzése után. Ez teljesen érthető, hiszen a döntően nappali tagozatos, első évfolyamos hallgatókban még nem is alakulhatott ki teljes mértékben a szakma iránti elköteleződés. Mindenképpen megnyugtató viszont, hogy 2009-ben a válaszadó 150 főből mindössze 7 fő, 2012-ben a válaszadó 224 főből pedig csak 17 fő gondolta úgy, hogy nem ez a pálya az ő számára megfelelő.